

နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံး နေပြည်တော်

ဘဂ္ဂလီဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအကြောင်း
လေ့လာတင်ပြခြင်းစာတမ်း

လေ့လာတင်ပြသူ -

ဦးမျိုးမြင့်

လ/ထ ညွှန်မှူး

တရားစီရင်ရေးဌာနခွဲ

မာတိကာ

စာမျက်နှာ

နိဒါန်း	၁
၁။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံအကြောင်း အကျဉ်းချုပ်	၁
၂။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏သမိုင်း	၃
၃။ အုပ်ချုပ်ရေး	၅
၃-၁ ဘုရင်	၅
၃-၂ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ပရီဗီကောင်စီ	၅
၃-၃ ဝန်ကြီးများကောင်စီ	၆
၄။ ဥပဒေပြုရေး	၈
၄-၁ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ	၈
၅။ တရားစီရင်ရေး	၁၁
၅-၁ တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှုကိုခွင့်မပြုကြောင်း အတိအလင်း ဖော်ပြထားခြင်း (No Judicial Review)	၁၃
၆။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး	၁၆
၆-၁ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ	၁၇
၇။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုပြင်ဆင်ခြင်း	၁၈
၈။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ပြန်လည်ပုံနှိပ်ခြင်း	၁၉
နိဂုံး	၂၀
ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ	၂၄

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအကြောင်းလေ့လာတင်ပြခြင်း

နိဒါန်း

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံသည် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံနှင့် ၁၉၉၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် အပြန်အလှန်သံတမန်ဆက်သွယ်မှု စတင်ထူထောင်ခဲ့ပြီး၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ၏ ၇၂ နိုင်ငံမြောက် သံတမန်ဆက်သွယ်မှုထူထောင်သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး^၁ ယခု ၂၀၂၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် နှစ်နိုင်ငံသံတမန်ဆက်သွယ်မှု အနှစ် ၃၀ ပြည့် အခမ်းအနားကို ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ယခုသုတေသနစာတမ်း (Research Article) တွင် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အနှစ်သာရများ၊ နိုင်ငံဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ စသည့်အချက်များကို အခြေပြု၍ ရေးသားတင်ပြထားသကဲ့သို့၊ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ထူးခြားသည့် အချက်များကိုလည်း ထုတ်ဖော်တင်ပြသည့် သုတေသနစာတမ်းငယ်ဖြစ်ပါသည်။

၁။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံအကြောင်းအကျဉ်းချုပ်

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင် တည်ရှိသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်ပြီး၊ ဘော်နိုယိုကျွန်းစု၏အနောက်မြောက်ဘက်တွင်တည်ရှိကာ၊ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ အရှေ့ပိုင်းနှင့် နယ်နိမိတ်ချင်းထိစပ်လျက်ရှိပြီး၊ တောင်တရုတ်ပင်လယ်ပြင်ဘက်သို့ မျက်နှာမူထားသည့် နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏မြို့တော်မှာ ဘန်ဒါဆရီဘီဂါဝမ် (Bandar Seri Begawan) မြို့တော် ဖြစ်ပါသည်။^၂

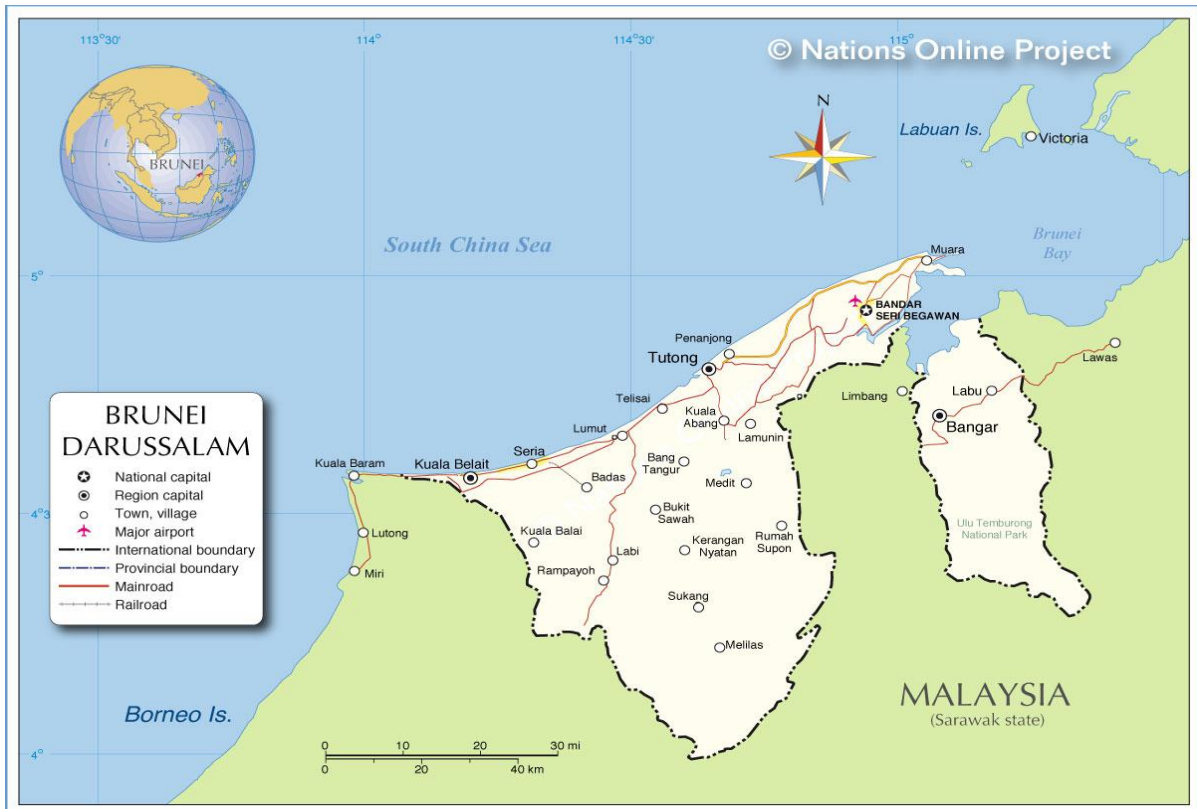
ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ တရားဝင်အမည်မှာ နီဂရာဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ (Negara Brunei Darussalam) ဖြစ်ပါသည်။ မလေးဘာသာစကားအရ ‘Negara Brunei’ ဆိုသည်မှာ ဘရူနိုင်းနိုင်ငံတော် (The State of Brunei)ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ‘Darussalam’ ဆိုသည်မှာ ငြိမ်းချမ်းသည့်နေရာ (Abode of PEACE) ဟုဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။^၃ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အနည်းငယ်သာ ကျန်ရှိသည့် ခေတ်သစ်ဘုရင်စနစ် (Absolute Monarchy)ကို ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံများစာရင်းတွင် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ ပါဝင်ပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ဧရိယာအကျယ်အဝန်းမှာ ၅၇၆၅ စတုရန်းကီလိုမီတာဖြစ်ပြီး၊ တောင်တရုတ်ပင်လယ်နှင့်ထိစပ်လျက်ရှိသော ကမ်းရိုးတန်း၏အရှည်သည် ၁၆၁ ကီလိုမီတာ ဖြစ်ပါသည်။^၄ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံတွင် လူဦးရေ ၄ သိန်းခွဲခန့် နေထိုင်လျက်ရှိပါသည်။ ဘရူနိုင်းနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံ့အရှေ့ပိုင်းတွင် တန်ဘူရောင်ခရိုင် (Temburong District) ရှိပြီး၊ နိုင်ငံ့အနောက်ပိုင်းတွင် မူအာရာခရိုင် (Muara District)၊ တူတောင်းခရိုင် (Tutong District) နှင့် ဘဲလိတ်ခရိုင် (Belait District) တို့ရှိကြပါသည်။^၅

¹ <https://www.mofa.gov.mm/deplomatic-relations-with-myanmar/>
² <https://www.eyeonasia.gov.sg/asean-countries/know/overview-of-asean-countries/brunei-a-country-profile/>
³ <https://www.information.gov.bn/SitePages/About%20Brunei%20Darussalam.aspx>
⁴ <https://www.eyeonasia.gov.sg/asean-countries/know/overview-of-asean-countries/brunei-a-country-profile/>
⁵ <https://www.information.gov.bn/SitePages/About%20Brunei%20Darussalam.aspx>

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ငွေကြေးမှာ ဘရူနိုင်းဒေါ်လာ (Brunei Dollar (BND)) ဖြစ်သည်။ ဘရူနိုင်းဒေါ်လာ(BND)ကို စင်္ကာပူဒေါ်လာ (Singapore Dollar)နှင့် တန်းတူသော ငွေကြေးအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပြီး၊ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံနှင့်စင်္ကာပူသမ္မတနိုင်ငံ နှစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ဘရူနိုင်းဒေါ် လာ(BND)နှင့် စင်္ကာပူဒေါ်လာ(Singapore Dollar) နှစ်မျိုးလုံးကို ပြည်တွင်းသုံးငွေကြေးအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။⁶

နိုင်ငံတော်၏တရားဝင်ရုံးသုံးဘာသာစကားမှာ မလေးဘာသာစကားဖြစ်ပါသည်။ ဘာဟာဆာ မယ်လာယု(Bahasa Melayu)ဟု အမည်ရှိသည့် မလေးဘာသာစကားကို ပြောဆိုကြသလို အင်္ဂလိပ် ဘာသာစကားကိုလည်း တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် ပြောဆိုသုံးစွဲကြပါသည်။⁷



ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏မြေပုံ

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံတော်၏ ဆောင်ပုဒ်(Motto)သည် အသိပညာပြည့်ဝသော လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း "Nurturing an Informed Society" ဖြစ်ပါသည်။⁹

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံသည် ဗြိတိသျှတို့၏ အစောင့်အရှောက်ခံနိုင်ငံအဖြစ် ၁၈၈၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၃ ခုနှစ်အထိ တည်ရှိခဲ့ပြီး၊ နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာအပြည့်အဝ (Full Sovereignty) ကို ၁၉၈၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် ဗြိတိသျှတို့ထံမှ ပြန်လည်ရရှိခဲ့ပါသည်။¹⁰ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ် နိုင်ငံသည် ဗြိတိသျှဓနသဟာယ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။¹¹

⁶ <https://www.eyeonasia.gov.sg/asean-countries/know/overview-of-asean-countries/brunei-a-country-profile/>
⁷ <https://www.information.gov.bn/SitePages/About%20Brunei%20Darussalam.aspx>
⁸ <https://www.nationsonline.org/one-world/map/brunei-political-map.htm>
⁹ <https://www.information.gov.bn/SitePages/Vision%20and%20Mission.aspx>
¹⁰ <https://www.information.gov.bn/SitePages/About%20Brunei%20Darussalam.aspx>
¹¹ <https://thecommonwealth.org/our-member-countries>

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုမှာ အပူပိုင်းအီကွေတာရာသီဥတု (Tropical Equatorial Climate) ဖြစ်ပြီး၊ တစ်နှစ်ပတ်လုံး မိုးရွာသွန်းမှု မြင့်မားသလို၊ အပူချိန်သည်လည်း မြင့်မားပါသည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအရေအတွက် စုစုပေါင်း ၇ မျိုး ရှိပါသည်။ ရေနံစိမ်း (crude oil) နှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့(natural gas)ကို ပြည့်ပိုကုန်အဖြစ် များစွာထုတ်လုပ်တင်ပို့နိုင်၍ အချိုးအစားအရ နိုင်ငံသေးငယ်သော်လည်း ကြွယ်ဝချမ်းသာသည့် နိုင်ငံဖြစ်သည်။¹²

ယခုလက်ရှိ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံကို ၂၉ ဦးမြောက် ဆူလ်တန် (Sultan) ဖြစ်သော ဆူလ်တန်ဘုရင် ဟာဂျီ ဟာဆင်နယ် ဘိုလ်ကီးရား မူဟစ်ဇာဒင် ဝါဒ်ဒူလာ (Haji Hassanal Bolkiah Mu'izzaddin Waddaulah) က အုပ်ချုပ်လျက်ရှိပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၃ (၁) အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတော်ဘာသာ (Official Religion) အဖြစ် အစ္စလာမ်ဘာသာကို သတ်မှတ်ထားသော်လည်း၊ အခြားဘာသာဝင်များနှင့်လည်း ငြိမ်းချမ်းမှုရှိအောင်နှင့် သဟဇာတဖြစ်အောင် နေထိုင်ရမည်ဟု ဖော်ပြထားပြီး၊ အပိုဒ် ၃ (၂) တွင် နိုင်ငံတော်ဘာသာ (Official Religion) ၏ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်အဖြစ် ဆူလ်တန်ဘုရင်က ဆောင်ရွက်ရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

၂။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏သမိုင်း

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံကို အေဒီ ၁၄၀၀ ဝန်းကျင်တွင် အာဝမ် အာလတ် ဘီတာတာ (Awang Alak Betatar) ဆိုသူက စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ဘရူနိုင်းမြစ်ကြီး (Brunei River) တည်ရှိရာ ဒေသဖြစ်သည့်အတွက် နိုင်ငံ၏အမည်ကို ဘရူနိုင်း(Brunei) ဟု အမည်ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြပါသည်။¹³

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံသည် ၁၆ ရာစုတွင် စပိန်နှင့် ဒတ်ချ်တို့၏ ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ခြင်းကို ခံခဲ့ရပြီး၊ ၁၇ ရာစုတွင် အင်္ဂလိပ်တို့၏ ကျူးကျော်ခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။¹⁴ ဗြိတိန်နိုင်ငံနှင့် ဘရူနိုင်းနိုင်ငံသည် ၁၈၄၇ ခုနှစ်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ချစ်ကြည်ရေးစာချုပ် (Treaty of Peace and Friendship) ကို အပြန်အလှန်ချုပ်ဆိုခဲ့ပြီး ဆက်ဆံရေးစတင်ခဲ့သည်။¹⁵ ၁၈၈၈ ခုနှစ်တွင် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံသည် ဗြိတိသျှတို့၏ အထောက်အပံ့ကိုရယူရသည့် ဗြိတိသျှရင်ခွင်ပိုက်နိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။¹⁶ ၁၈၈၈ ခုနှစ်မှစ၍ ရင်ခွင်ပိုက်နိုင်ငံ (Protectorate) အဖြစ် ဗြိတိသျှတို့က ဘရူနိုင်းကို အုပ်ချုပ်လာခဲ့ရာမှ ၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် ဘရူနိုင်းသို့ လာရောက်အခြေချ၍ အုပ်ချုပ်သည်အထိ ဖြစ်လာပါသည်။¹⁷ ၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိန်နိုင်ငံနှင့်ဘရူနိုင်းနိုင်ငံသည် နောက်ဆက်တွဲရင်ခွင်ပိုက်နိုင်ငံစာချုပ် (Supplementary Protectorate Agreement) ကို ချုပ်ဆိုခဲ့ကြပါသည်။ ဗြိတိန်နိုင်ငံ၏ ကိုယ်စားလှယ်နိုင်ငံခြားရေးအရာရှိများ (Resident Ministers) က ဆူလ်တန်ဘုရင်ကို ယင်းစာချုပ်အရ စီမံခန့်ခွဲရေး

¹² <https://www.information.gov.bn/SitePages/About%20Brunei%20Darussalam.aspx>
¹³ အာဝမ် အာလတ် ဘီတာတာ(Awang Alak Betatar)သည် နောင်တွင် ဆူလ်တန်ဘုရင် မိုဟာမက်ဆာရာ (Sultan Muhammad Shah) အမည်ဖြင့် ဘရူနိုင်းနိုင်ငံ၏ ဆူလ်တန်ဘုရင် ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။
¹⁴ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအဘိဓာန်၊အတွဲ -၂၊ ထုတ်ဝေသူ-ဖွဲ့စည်းပုံ/ခုံရုံး၊နေပြည်တော်၊၂၀၂၁၊ စာ - ၂၀၂
¹⁵ <https://www.ajis.org/index.php/ajiss/article/view/1948>
¹⁶ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအဘိဓာန်၊အတွဲ -၂၊ ထုတ်ဝေသူ-ဖွဲ့စည်းပုံ/ခုံရုံး၊နေပြည်တော်၊၂၀၂၁၊ စာ - ၂၀၂
¹⁷ <https://www.ajis.org/index.php/ajiss/article/view/1948>

ကိစ္စအားလုံးကို အကြံပေးသည့်နည်းလမ်းဖြင့်၊ ဘရူနိုင်းနိုင်ငံကို ချုပ်ကိုင်၍အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်မှာ ၁၉၅၉ ခုနှစ်အထိဖြစ်ပါသည်။¹⁸

အင်္ဂလိပ်တို့က ၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် ဘရူနိုင်းကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ရပ်ရေးဆွဲစေခဲ့ရာမှ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၅၉) အဖြစ် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။¹⁹ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၅၉) ကို ၁၉၅၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) တွင် အခန်းပေါင်း ၁၂ ခန်း၊ အပိုဒ် စုစုပေါင်း ၈၇ ခု နှင့် ဇယား ၃ ခုပါဝင်ပါသည်။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ကို ၁၉၇၁ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၆ ခုနှစ်တို့တွင် ပြင်ဆင်ခဲ့ပါသည်။²⁰



21

Brunei Constitution Gallery အဆောက်အဦ

၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲခဲ့သည့် အဆောက်အဦကို ယခုအခါ “Brunei Constitution Gallery” အမည်ဖြင့် ပြတိုက်ပြုလုပ်ထားပါသည်။ ဘရူနိုင်းယဉ်ကျေးမှုစင်တာ (Brunei History Centre)၏ ဝင်းအတွင်းတွင် တည်ရှိပါသည်။

¹⁸ <https://en.wikipedia.org/wiki/Brunei#Notes>
¹⁹ <https://en.wikipedia.org/wiki/Brunei#Notes>
²⁰ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအဘိဓာန်၊အတွဲ -၂၊ ထုတ်ဝေသူ-ဖွဲ့စည်းပုံ/ခုံရုံး၊နေပြည်တော်၊၂၀၂၁၊ စာ - ၂၀၃
²¹ https://www.tripadvisor.com/ShowUserReviews-g293938-d19100479-r721517548-The_1959_Brunei_Constitution_Gallery-Bandar_Seri_Begawan_Brunei_Muara_District.html#photos;aggregationId=101&albumId=101&filter=7&ff=434332206

၃။ အုပ်ချုပ်ရေး

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုင်း ၃ သည် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာအပိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

၃-၁ ဘုရင်

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ အမြင့်ဆုံးအုပ်ချုပ်ရေးအခွင့်အာဏာ (Supreme Executive Authority) ကို ဆူလ်တန်ဘုရင်ထံသို့ အပ်နှင်းထားပြီး၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ် ၄ (၂) အရ ဆူလ်တန်ဘုရင်က အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်သည်။ ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲဖြစ်သလို၊ အစိုးရအဖွဲ့၏အကြီးအကဲလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် တော်ဝင်ဘရူနိုင်းတပ်မတော်များ (Royal Brunei Armed Forces)၏ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် (Supreme Commander) ဖြစ်သည်။²²

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားများ ထဲမှ ဝန်ကြီးများနှင့် ဒုတိယဝန်ကြီးများကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်နိုင်ပြီး၊ ဝန်ကြီးများနှင့် ဒုတိယဝန်ကြီးများ သည် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ရာတွင် ဆူလ်တန်ဘုရင်ကိုသာ တာဝန်ခံရမည်။²³ ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် ဝန်ကြီးများနှင့် ဒုတိယဝန်ကြီးများကို အကြောင်းပြချက် ပေးခြင်းမရှိဘဲ (without showing Cause) အချိန်မရွေး ရာထူးကို ရုပ်သိမ်းနိုင်သည့် အခွင့်အာဏာရှိသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၆၆ အရ ဘုရင်သည် စာရင်းစစ်ချုပ်(Auditor General)တစ်ဦးကို ခန့်အပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ အပိုဒ် ၈၁ (၁) အရ ရှေ့နေချုပ် (Attorney General) တစ်ဦးကို ခန့်အပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ စာရင်းစစ်ချုပ် (Auditor General)နှင့် ရှေ့နေချုပ် (Attorney General)တို့သည် ဘုရင်၏သဘောဆန္ဒအပေါ်မူတည်၍ ရာထူးတည်မြဲသည်။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၁ (၂) အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ရှေ့နေချုပ် (Attorney General) သည် ဘုရင်ကို ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်သည့် ဥပဒေအကြောင်းခြင်းရာများအပေါ် အကြံပေးရမည့်တာဝန်ရှိပါသည်။

၃-၂ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ပရီဗီကောင်စီ (Privy Council)

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ပရီဗီကောင်စီ (Privy Council) ကို ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အပိုဒ် ၅ အရ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားပြီး၊ ကောင်စီ၏အဖွဲ့ဝင်များကို ဆူလ်တန်ဘုရင်က ရာထူးသက်တမ်း သီးခြားသတ်မှတ်၍ဖြစ်စေ၊ သက်တမ်းမသတ်မှတ်ဘဲဖြစ်စေ ခန့်အပ်နိုင်သည်။

ပရီဗီကောင်စီ (Privy Council) သည် ဆူလ်တန်ဘုရင်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အပိုဒ် ၈၅ ပါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ထပ်တိုးခြင်း သို့မဟုတ် ရုပ်သိမ်းခြင်း ကိစ္စရပ်များအတွက် အကြံပေးခြင်း၊ မလေးထုံးတမ်းစဉ်လာ အဆင့်များ (Malay customary ranks) ၊ ဘွဲ့ထူး၊ဂုဏ်ထူးများသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော လုပ်ငန်းကိစ္စများနှင့်

²² ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၄

²³ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၄(၃)

ပတ်သက်၍ ဘုရင်အား အကြံပေးခြင်း၊ ဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်အရ အပ်နှင်းထားသည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်သည်။²⁴ သို့ရာတွင် ပရီဗီကောင်စီ၏ အကြံပေးမှုများကို ဘုရင်က လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်ဟု ဘုရင်အား စည်းနှောင်ထားသည့်ပြဋ္ဌာန်းချက်မပါရှိပါ။²⁵

၃-၃ ဝန်ကြီးများကောင်စီ

ဘူရှင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) အပိုဒ် ၁၀ အရ ဝန်ကြီးများကောင်စီ ကိုဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ပြီး၊ ပုဒ်မ ၄(၃)အရ ဝန်ကြီးများကောင်စီတွင် ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် အခြားဝန်ကြီး များပါဝင်သည်။²⁶ ဝန်ကြီးများကောင်စီ၏ ဝန်ကြီးချုပ်မှလွဲ၍ ကျန်အဖွဲ့ဝင်ဝန်ကြီးများသည် ရာထူး မရယူမီ ဘုရင်၏ရှေ့မှောက်တွင် ကျမ်းသစ္စာကျိန်ဆိုကြရပါမည်။ ဝန်ကြီးများကောင်စီ၏ အဖွဲ့ဝင် အဖြစ်မှ ရပ်ဆိုင်းပြီးနောက် တစ်လအတွင်း ဝန်ကြီးများကောင်စီ၏ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ပြန်လည်ခန့်အပ် ခြင်းခံရပါက ကျမ်းသစ္စာထပ်မံကျိန်ဆိုရန် မလိုအပ်ပါ။²⁷

ဘုရင်သည် တာဝန်များကိုထမ်းဆောင်ခြင်းနှင့် အာဏာများကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ရာတွင် ဝန်ကြီးများကောင်စီနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရပါမည်။²⁸ သို့ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရဖြစ်စေ၊ တည်ဆဲဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်အရဖြစ်စေ ဘုရင်ကို တာဝန်တစ်ရပ်ရပ် သို့မဟုတ် အာဏာတစ်ရပ်ရပ် အပ်နှင်းထားခြင်းကြောင့် ဘုရင်ကတာဝန်များကိုထမ်းဆောင်ခြင်းနှင့် အာဏာများကိုကျင့်သုံးဆောင် ရွက်ရာတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍သာ ဝန်ကြီးများကောင်စီက ဘုရင်နှင့် တိုင်ပင် ဆွေးနွေးခွင့်ရှိပြီး ဘုရင်သို့အပ်နှင်းထားသော အခွင့်အာဏာများနှင့်ပတ်သက်၍မူ တိုင်ပင်ဆွေးနွေး ခွင့်မရှိပေ။²⁹ ဝန်ကြီးများကောင်စီ၏ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ဘုရင်ကအတည်မပြုပါက ပျက်ပြယ်ပါ သည်။³⁰ ဝန်ကြီးများကောင်စီ၏အစည်းအဝေးများ အားလုံးအတွက် အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းများကို ထားရှိရပါမည်။³¹ ဘူရှင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၂၂ အရ ဘုရင်က ဝန်ကြီးများကောင်စီအတွက် အတွင်းရေးမှူး (Secretary) တစ်ဦးကို ခန့်အပ်ရပါမည်။

ဝန်ကြီးများကောင်စီအတွက် အတွင်းရေးမှူး (Secretary) တစ်ဦးအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံရပါက ရာထူးတာဝန်မထမ်းဆောင်မီ ၎င်းသည် ဘုရင် (သို့မဟုတ်) ဘုရင်၏ကိုယ်စားလှယ်ရှေ့မှောက်တွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ နောက်ဆက်တွဲ ပထမဇယား၏ ပုံစံ ၂ ကို ဖြည့်စွက်တင်ပြ၍ ကျမ်းသစ္စာ ကျိန်ဆိုရပါမည်။

²⁴ ဘူရှင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၆ (၁)
²⁵ ဘူရှင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၆ (၅)
²⁶ ဘူရှင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၁၁
²⁷ ဘူရှင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၂၁
²⁸ ဘူရှင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၁၈ (၁)
²⁹ ဘူရှင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၁၈ (၂)
³⁰ ဘူရှင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၁၉ (က)
³¹ ဘူရှင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၂၀ (၁)

ဘုရင်သည် ဝန်ကြီးများကောင်စီ၌ ၎င်းခန့်အပ်ပေးထားသည့် ဝန်ကြီးများ၏ ရာထူးစဉ်နှင့် အဆင့်အတန်း (Seniority and Precedence) ကို သတ်မှတ်ပေးနိုင်ပါသည်။³² ဝန်ကြီးများကောင်စီ၏ အစည်းအဝေးများသို့ ဘုရင်သည် ကိုယ်တိုင်မတက်ရောက်နိုင်သည့်အခါ ကိုယ်စားတက်ရောက်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကို တာဝန်ပေးအပ်နိုင်ပြီး၊ ဘုရင်က ထိုသို့တာဝန်ပေးအပ်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝန်ကြီးများ ကောင်စီ၏အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရန် မလိုပါ။³³

ဘုရင်သည် ကိုယ်တိုင်မတက်ရောက်နိုင်သော်လည်း ၎င်း၏ကိုယ်စား ဝန်ကြီးများကောင်စီ အစည်းအဝေးသို့ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တက်ရောက်ရန်အတွက် ကိုယ်စားလှယ်ရွေးချယ်ပေးခြင်းမရှိသည့် အခြေအနေမျိုးတွင် ကျင်းပရသည့် ဝန်ကြီးများကောင်စီ၏အစည်းအဝေးကို ဦးဆောင်ဆုံးဖြတ်ပေး မည့်ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရမည့်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဝန်ကြီးများကောင်စီရှိ ဝန်ကြီးများအနက်မှ ဘရူနိုင်း ဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၁၅ အရ ဘုရင်ကသတ်မှတ်ပေးထားသည့် အဆင့်အမြင့်ဆုံးရာထူးရရှိသည့် ဝန်ကြီးက ဆောင်ရွက်ရပါမည်။³⁴

ဝန်ကြီးများကောင်စီ၏အစည်းအဝေးကို ဘုရင်မှတစ်ပါး မည်သူမှ ခေါ်ယူကျင်းပခွင့်မရှိကြောင်း ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၁၆ (၁) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ဝန်ကြီးများကောင်စီသို့ ကောင်စီအဖွဲ့ဝင်များ တက်ရောက်ရာတွင် တက်ရောက်သူအရေအတွက် ၅ဦး ထက်နည်းနေပါက မည့်သည့်အစည်းအဝေးဆုံးဖြတ်ချက်ကိုမျှ ချမှတ်ပိုင်ခွင့်မရှိဘဲ၊ အစည်းအဝေး အထမမြောက်ကြောင်း ကြေညာရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ဘုရင်တက်ရောက်ပါက ဘုရင်ကဖြစ်စေ၊ ဘုရင့်ကိုယ် စားတက်ရောက်သူဖြစ်ပါက ဘုရင့်ကိုယ်စားတက်ရောက်သူကဖြစ်စေ အစည်းအဝေးအထမမြောက် ကြောင်း ကြေညာရမည်ဖြစ်သည်။³⁵

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၁၈ (၃) အရ ဘုရင်က ဝန်ကြီးများ ကောင်စီနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရန်မလိုသော ကိစ္စရပ်များမှာ -

- (က) ဘုရင်က ဝန်ကြီးများကောင်စီနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေး၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခဲ့ပြီးဖြစ် သည့် သဘောတရားတစ်ရပ်နှင့် ထပ်မံတူညီနေသည့် ကိစ္စရပ်များ၊
- (ခ) ဘုရင်က ဝန်ကြီးများကောင်စီနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရသည်အထိ လိုအပ်သည့် အနေ အထားမျိုးမရှိသော အရေးကြီးသည့် ကိစ္စရပ်များနှင့်
- (ဂ) ဘုရင်က ဝန်ကြီးများကောင်စီ၏အကြံပေးမှု(Advice)ကို ရယူရန်အလို့ငှာ အချိန်ပေး ရန်မလိုလောက်ဘဲ၊ အရေးကြီး ချက်ချင်းဆောင်ရွက်ရမည့် ကိစ္စရပ်များတို့ဖြစ်ကြ ပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၁၈ (၃) ၏ ပုဒ်မခွဲ (ဂ) အရ ဘုရင်က ဝန်ကြီးများကောင်စီ၏အကြံပေးမှုကိုရယူရန် အချိန်မလိုလောက်၍ အရေးကြီးချက်ချင်း

³² ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၁၅
³³ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၁၃
³⁴ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၁၇
³⁵ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၁၆ (၂)

ဆောင်ရွက်ခဲ့ရသည့် ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ဆောင်ရွက်ရသည့် အကြောင်းပြချက်များ (Reasons)ကို ဝန်ကြီးများကောင်စီသို့ ဘုရင်က အကြောင်းကြားရပါမည်။

ဘုရင်သည် ဝန်ကြီးများကောင်စီအတွက် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရမည့်အစီအစဉ် (Agenda) ကို သတ်မှတ်ပေးရန် အခွင့်အာဏာရှိပါသည်။³⁶

၄။ ဥပဒေပြုရေး

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုင်း ၆ သည် ဥပဒေပြုရေးကဏ္ဍ ဖြစ်ပါသည်။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံတွင် ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ (Legislative Council) ဟုခေါ်သည့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တစ်ရပ်ရှိပါသည်။

၄-၁ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၂၃ အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ ၏ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ(Legislative Council)ကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဘရူနိုင်း ဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏အမည်ကို မလေးဘာသာစကားဖြင့် မက်ဆယူယာဒ် နီဂါးရာလွှတ်တော် (Majilis Mesyuarat Negara) ဟု ခေါ်ပါသည်။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ နောက်ဆက်တွဲဇယား ၂ တွင် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေပြုရေး ကောင်စီ(Legislative Council)၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ (Composition)နှင့် အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခွင့် (Membership)ကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၂၄ အပိုဒ်ခွဲ (၁)၏ ရည်ညွှန်းချက် ပါ နောက်ဆက်တွဲဇယား ၂ ၊ အပိုဒ် (၁) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ (Legislative Council)ကို စုစုပေါင်း အဖွဲ့ဝင် ၄၅ ဦးထက် မပိုသော အဖွဲ့ဝင်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်ဖြစ် သည်။ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ (Legislative Council)၏ စုစုပေါင်း အဖွဲ့ဝင် ၄၅ ဦးအနက် ၃၀ ဦးကို ဘုရင်က တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်ပိုင်ခွင့် ရှိပါသည်။ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ (Legislative Council)၏ ကျန်ရှိသော အဖွဲ့ဝင် ၁၅ ဦးမှာ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ရွေးကောက်ပွဲများဥပဒေနှင့်အညီ၊ ဘရူနိုင်း ဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၂၄၊ အပိုဒ်ခွဲ(၁)၏ ရည်ညွှန်းချက်ပါ နောက်ဆက် တွဲဇယား ၂၊ အပိုဒ် (၁)၊ အပိုဒ်ခွဲ (က) နှင့် အပိုဒ် ၄ အပိုဒ်ခွဲ (၁) တို့အရ မူအာရာခရိုင် (Muara District) မှ ၇ ဦး၊ တူတောင်းခရိုင် (Tutong District)မှ ၃ ဦး တန်ဘူရောင်ခရိုင် (Temburong District) မှ ၂ ဦး နှင့် ဘဲလိတ်ခရိုင် (Belait District)မှ ၃ ဦးစီ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရသူများကို ဘုရင်က ခန့်အပ် ရပါသည်။

ဘုရင်ကတိုက်ရိုက်ခန့်အပ်သော ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏ အဖွဲ့ဝင် ၃၀ ဦးကို ဘုရင်က ခန့်အပ် ရာတွင် နိုင်ငံတော်တံဆိပ်(State Seal) ခတ်နှိပ်ထားသော စာချွန်လွှာ(Instrument)ဖြင့် ဘုရင်က ခန့်အပ်သည်။

³⁶ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၁၈ (၄)

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ နောက်ဆက်တွဲဇယား ၂ ၊ အပိုဒ် (၂) အရ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ (Legislative Council)၏ အဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးချင်းစီ၏ ရာထူးသက်တမ်းသည် ဘုရင်၏ စိတ်ဆန္ဒသဘောထားပေါ်မူတည်၍ ရာထူးတာဝန်ထမ်းဆောင်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ရွေးကောက်ပွဲများဥပဒေနှင့်အညီ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရပြီး ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ (Legislative Council)၏ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ဘုရင်က ခန့်အပ်၍ တာဝန်ပေးခြင်း ခံရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များကို ခရိုင်ကိုယ်စားလှယ်များ (District Representatives) ဟု ခေါ်ဝေါ်ပါသည်။³⁷

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ နောက်ဆက်တွဲဇယား ၂ ၊ အပိုဒ် (၅) အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ရွေးကောက်ပွဲများဥပဒေနှင့်အညီ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရပြီး ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းရမည့် ကိုယ်စားလှယ်များသည် ဘုရင်က သဘောမတူပါက ခရိုင်ကိုယ်စားလှယ်ဖြစ်ခွင့်မရှိပါ။ ဘုရင်ကသဘောမတူသော ခရိုင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်၏နေရာကို ပြန်လည်၍ အစားထိုးရွေးကောက်တင်မြှောက်ရမည် ဖြစ်ပါ သည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၂၉ အရ အသက် ၂၁ နှစ် ပြည့်ပြီး သော ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ (Legislative Council)၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခွင့် ရှိပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၃၀ အရ-

- (က) နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တစ်ခုခုနှင့် နိုင်ငံခြားဩဇာအာဏာ၏ သစ္စာကိုခံယူသူ သို့မဟုတ် အမိန့်ကိုနာခံသူ၊ နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တစ်ခုခု၏ နိုင်ငံသားအဖြစ် မိမိ၏သဘောဆန္ဒ အရ ခံယူထားသူ သို့မဟုတ် နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တစ်ခုခု၏ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေး တစ်ရပ်ရပ်ကို ရယူခံစားနေသူ သို့မဟုတ် ဆူလ်တန်ဘုရင်ကို သစ္စာဖောက်သော သို့မဟုတ် ထိခိုက်စေသော အပြုအမူနှင့်အပြောအဆို လုပ်ဆောင်ဖူးသူ၊
- (ခ) ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်အရ စိတ်ပေါ့သွပ်သူဟု သတ်မှတ်ခြင်း ခံရသူနှင့်
- (ဂ) ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံတွင်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် အခြားတစ်နေရာတွင်ဖြစ်စေ တရားရုံး တစ်ရုံး၏ အပြစ်ပေးခြင်းကို ခံခဲ့ရသူ၊ သေဒဏ်ပေးခြင်းပြစ်ဒဏ်ကျခံခဲ့ရသူ၊ အမှုတစ်မှု မှုတွင် (အမှုအမည်မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ) ဒေါ်လာ ၁၀၀၀၀ နှင့် အထက်ငွေဒဏ် ချမှတ်ခံရဖူးသူများသည် ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခွင့်မရှိပါ။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၃၁ (၁) အရ ဥပဒေပြုရေး ကောင်စီ (Legislative Council)၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးသည် ဘုရင်၏သဘောထားအပေါ် မူတည်၍ ရာထူးတည်မြဲသည်။

³⁷ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ နောက်ဆက်တွဲဇယား ၂ ၊ အပိုဒ် (၄)၊ အပိုဒ်ခွဲ (၁)

ဥပဒေပြုရေးကောင်စီကို ဖျက်သိမ်းလိုက်ပါက ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏ အဖွဲ့ဝင်တိုင်းသည် ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခြင်းမှ အလိုအလျောက်ရပ်စဲပြီးဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအရ ကိုယ်စားပြုခွင့်နေရာ မရရှိတော့ပါကလည်း ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်မှ ရပ်စဲပြီးဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရမည်ဖြစ်ကြောင်း ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၃၁ (၂) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၃၂(က) အရ ဘုရင်သည် ဥပဒေ ပြုရေးကောင်စီ၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး၏အရည်အချင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ပေးရမည့် အခွင့်အာဏာ ကို ရရှိသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၃၇ (၁) အရ ဘုရင်သည် ဥပဒေ ပြုရေးကောင်စီ(Legislative Council)တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် ဥက္ကဋ္ဌ(Speaker)တစ်ဦးကို ဥပဒေ ပြုရေးကောင်စီ၏ အဖွဲ့ဝင်များထဲကဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့ဝင်မဟုတ်သူများထဲကဖြစ်စေ ခန့်အပ်နိုင်သည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၃၇ (၁) ၏ ပုဒ်မခွဲ (က) အရ ဘုရင်သည် ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ (Legislative Council)တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ (Deputy Speaker) တစ်ဦးကို ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ (Legislative Council)၏အဖွဲ့ဝင်များထဲက ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့ဝင်မဟုတ်သူများထဲကဖြစ်စေ ခန့်အပ်နိုင်သည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၃၇ (၁) ၏ ပုဒ်မခွဲ (က) အရ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီတွင် ဘုရင်ကခန့်အပ်ထားသည့် ဥက္ကဋ္ဌ (Speaker) နှင့် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ (Deputy Speaker)တို့သည် ဘုရင်၏သဘောထားအပေါ်မူတည်၍ ရာထူးတည်မြဲသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၄၀ အရ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ တွင် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ရပ်ကို စတင်၍တင်သွင်းရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီတွင် ညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးရပါမည်။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၄၀ အရ ဥပဒေပြုရေး ကောင်စီ၏ လက်ရှိအဖွဲ့ဝင်စုစုပေါင်း၏ ၃ ပုံ ၁ ပုံ အစည်းအဝေးတက်ရောက်ပါက ဥပဒေပြုရေး ကောင်စီ၏အစည်းအဝေး အထမြောက်သည်။

သို့ရာတွင် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၃၉ အရ ဘုရင်သို့သာ ဥပဒေပြုခွင့်အခွင့်အာဏာကို အပြည့်အဝအပ်နှင်းထားသည့်အတွက် ဥပဒေပြုရေးကောင်စီတွင် ဘုရင်အား ဥပဒေကြမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ အကြံဉာဏ်ပေးရသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အာဏာသာရှိပါ သည်။

ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏ အဖွဲ့ဝင်များသည် ဥပဒေပြုရေးကောင်စီတွင် ဆွေးနွေးတင်ပြသည့် အခါ ဘုရင်နှင့်တော်ဝင်မိသားစုကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ ထိခိုက်စေသည့် စကားကို ပြောဆိုပိုင်ခွင့်မရှိပါ။³⁸ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၅၃(၂)အရ ဥပဒေ ပြုရေးကောင်စီ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များကို ပြန်လည်၍သုံးသပ်ရန်ဖြစ်စေ။

³⁸ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၅၃ (၁)၊ အပိုဒ်ခွဲ (က)

ဥပဒေပြုရေး ကောင်စီ၏ကော်မတီတစ်ရပ်ရပ်ကို ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ဖြစ်စေ မည်သည့်တရားရုံးကမှ မေးခွန်းထုတ်ခွင့်မရှိပါ။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၄၃ နှင့် ၄၅ ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ အရ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီသို့တင်သွင်းသည့် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ကို ဥပဒေပြုရေးကောင်စီက သဘောတူသည့်ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် သဘောမတူသောဆုံးဖြတ်ချက် (Negative Resolution) ဖြင့် ဥပဒေကြမ်းကို ငြင်းပယ်သည်ဖြစ်စေ၊ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏ ဥက္ကဋ္ဌက အဆိုပါဥပဒေကြမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၌ ဆွေးနွေး၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့သည့် အကြောင်းရာအကျဉ်းချုပ်ကို ဘုရင်ထံသို့ ဆက်လက်၍ တင်ပြရမည်ဖြစ်ပြီး၊ အဆိုပါဥပဒေကြမ်းကို ဥပဒေအဖြစ် အတည်ပြုခြင်း၊ မပြုခြင်းသည် ဘုရင်၏ သဘောဆန္ဒအပေါ်တွင်သာ မူတည်နေပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၄၅ (၂) အရ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီက ဘုရင်ထံသို့တင်သွင်းသည့် ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ရပ်ကို ဘုရင်က ၎င်း၏သဘောဆန္ဒဖြင့် ပြင်ဆင်ချက်များပြုလုပ်၍ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းလိုပါက၊ ဘုရင်က ပြင်ဆင်ချက်များပြုလုပ်ထားသည့် ဥပဒေကြမ်းကို ဘုရင်က ဥပဒေပြုရေးကောင်စီထံသို့ ပြန်လည်ပေးပို့ရန်မလိုပါ။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၄၅ (၂) အရ ဥပဒေကြမ်းတစ်ရပ်ရပ်ကို ဘုရင်ကသဘောတူပါက ဘုရင်သဘောတူသည့်နေ့မှစ၍ ဥပဒေဖြစ်လာပါသည်။ ဘုရင်က အခြားနည်းဖြင့် လမ်းညွှန်ခြင်းမရှိပါက ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏ အစည်းအဝေးကို တစ်နှစ်လျှင် အနည်းဆုံးတစ်ကြိမ် ကျင်းပရပါမည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၈၄ (ဃ) သည် ဥပဒေများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု “Effect of Laws” နှင့်ပတ်သက်သည့် ဥပဒေစာပိုဒ်ဖြစ်ပါသည်။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၈၄(ဃ)အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေများသည် ဥပဒေအဖြစ်ပြဋ္ဌာန်းရာတွင် သီးခြားသတ်မှတ်ချက်မပါရှိပါက ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ အပြင်ဘက်နယ်နိမိတ်များသို့စည်းနှောင်မှု “Extra-territorial Effect” ရှိပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၅၄ အရ ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် ဥပဒေပြုရေးကောင်စီသို့ အကြောင်းကိစ္စတစ်ရပ်ရပ်နှင့်ပတ်သက်၍ အချိန်မရွေး သဝဏ်လွှာပေးပို့နိုင်သည်။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၅၅ (၁) အရ ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် နိုင်ငံတော်ပြန်တမ်းတွင် ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်၍ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီကို အချိန်မရွေး ဆိုင်းငံ့ခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်သိမ်းခြင်း ပြုလုပ်နိုင်သည့် အခွင့်အာဏာရှိသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၅၅ (၂) အရ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏ သက်တမ်းမှာ ၅ နှစ်ဖြစ်ပြီး၊ ၅ နှစ် သက်တမ်းပြည့်သည့်အခါ ဘုရင်က ဥပဒေပြုရေးကောင်စီကို ဖျက်သိမ်းရပါမည်။

၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် ဥပဒေပြုရေးကောင်စီအတွက် ရွေးကောက်ပွဲတစ်ကြိမ်သာ ကျင်းပပြီးနောက် နောက်ထပ်ရွေးကောက်ပွဲများ ယခုအချိန်အထိ ထပ်မံကျင်းပခြင်းမရှိတော့ပါ။³⁹

၅။ တရားစီရင်ရေး

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)တွင် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍနှင့် ပတ်သက်၍ သီးခြားအခန်းတစ်ခုခွဲခြား၍ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။

“တရားလွှတ်တော်ချုပ် (“Supreme Court”) ဆိုသည်မှာ တရားလွှတ်တော်ချုပ်အက်ဥပဒေ အရတည်ထောင်သည့် တရားလွှတ်တော်ချုပ်ဖြစ်သည်”ဟု အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တစ်ခုသာ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)တွင် ပါဝင်ပါသည်။⁴⁰

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)တွင် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် ပတ်သက် သည့်အခန်း သီးသန့်မပါဝင်သလို တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ လုပ်ငန်းတာဝန်နှင့် အခွင့်အာဏာများ ကိုလည်း ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍကို တရားလွှတ်တော်ချုပ်၊ တရားလွှတ်တော်၊ အယူခံတရားရုံးနှင့် ဥပဒေအရတည်ထောင်သောတရားရုံးများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ တရားသူကြီး များကို အစိုးရကခန့်အပ်ပြီး နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရပါသည်။⁴¹

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံအတွက် တရားလွှတ်တော်ချုပ်ကို တည်ထောင်ရန်နှင့် တရားလွှတ် တော်ချုပ်က အယူခံကြားနာမှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ၁၉၆၃ ခုနှစ် စက်တင် ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် တရားလွှတ်တော်ချုပ်အက်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါဥပဒေကို စတင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့်အချိန်မှစ၍ ယခုအထိ အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ပြင်ဆင်ခဲ့ပြီး၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် နောက်ဆုံး ပြင်ဆင်ထားပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ တရားလွှတ်တော်ချုပ်အက်ဥပဒေ (၁၉၆၃) ၏ ပုဒ်မ ၃ အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ တရားလွှတ်တော်ချုပ်ကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားပါသည်။ တရားလွှတ် တော်ချုပ်အက်ဥပဒေ(၁၉၆၃)၏ ပုဒ်မ ၃ အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ တရားလွှတ်တော်ချုပ်ကို ဥက္ကဋ္ဌ (President)၊ တရားသူကြီးချုပ် (Chief Justice)၊ တရားလွှတ်တော်ချုပ်တရားသူကြီးများ (Supreme Court Judges) နှင့် တရားစီရင်ရေးကော်မရှင်နာများ (Judicial Commissioners of the Supreme Court)ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၂ (၁) အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆ လမ်နိုင်ငံ၏ တရားဝင်ရုံးသုံးဘာသာစကားမှာ မလေးဘာသာစကားဖြစ်သော်လည်း၊ ဘရူနိုင်းဒါရူဆ လမ်နိုင်ငံ တရားလွှတ်တော်ချုပ်အက်ဥပဒေ(၁၉၆၃)၏ ပုဒ်မ ၅ (က) အရ အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို တရားရုံးတွင် အသုံးပြုသည့် ရုံးသုံးဘာသာစကားအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။

³⁹ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအဘိဓာန်၊အတွဲ -၂၊ ထုတ်ဝေသူ-ဖွဲ့စည်းပုံ/ခုံရုံး၊နေပြည်တော်၊၂၀၂၁၊ စာ - ၂၀၄

⁴⁰ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၂

⁴¹ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအဘိဓာန်၊အတွဲ -၂၊ ထုတ်ဝေသူ-ဖွဲ့စည်းပုံ/ခုံရုံး၊နေပြည်တော်၊၂၀၂၁၊ စာ - ၂၀၅

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ တရားလွှတ်တော်ချုပ်အက်ဥပဒေ (၁၉၆၃) ၏ အပိုင်း ၂ သည် “တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များ” (Jurisdiction and Powers) အပိုင်း ဖြစ်ပါသည်။ ယင်း “တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအပိုင်း” တွင် တရားလွှတ်တော်နှင့် အယူခံတရားရုံး၊ ၎င်းတို့၏ ရာဇဝတ်မှုနှင့် တရားမမှုတရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို သတ်မှတ်သည့်အပိုင်းများ ပါရှိပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ တရားလွှတ်တော်ချုပ်အက်ဥပဒေ (၁၉၆၃) ၏ ပုဒ်မ ၆ (၁) အရ တရားလွှတ်တော်ချုပ်ကို မှတ်တမ်းတရားရုံး (Court of Record) ဟုလည်းခေါ်ပြီး တရားလွှတ်တော်နှင့် ပြစ်မှုနှင့်တရားမဆိုင်ရာအယူခံတရားရုံးတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားပါသည်။ တရားသူကြီးများသည် ဘုရင်က အခါအားလျော်စွာခန့်အပ်သည့် တရားသူကြီးများဖြစ်ကြပါသည်။

၁-၂-၁၉၉၀ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် တရားလွှတ်တော်ချုပ်(ပရီဗီကောင်စီသို့အယူခံဝင်ခြင်းကိစ္စရပ်များ)အက်ဥပဒေ (Supreme Court (Appeals to Privy Council) Act (1990))အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ တရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ အမြင့်ဆုံးတရားရုံးဖြစ်သော်လည်း တရားမမှုများတွင်မူ ဗြိတိန်ရှိ ပရီဗီကောင်စီ၏တရားစီရင်ရေးကော်မတီ(JCPC)အထိ အယူခံဝင်ပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။⁴²

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ တရားလွှတ်တော်ချုပ် (ပရီဗီကောင်စီသို့အယူခံဝင်ခြင်းကိစ္စရပ်များ)အက်ဥပဒေ(၁၉၉၀)တွင် ဗြိတိန်ရှိပရီဗီကောင်စီ၏တရားစီရင်ရေးကော်မတီ(JCPC)သို့ တရားမမှု များနှင့်ပတ်သက်၍ အယူခံဝင်ပိုင်ခွင့်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါဝင်ပါသည်။

သို့ရာတွင် တရားလွှတ်တော်ချုပ် (ပရီဗီကောင်စီသို့အယူခံဝင်ခြင်းကိစ္စရပ်များ) အက်ဥပဒေ (၁၉၉၀)၏ ပုဒ်မ ၃ အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ်၈၆ပါ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ရပ်ရပ်နှင့်ပတ်သက်၍ အဓိပ္ပာယ် (Meaning) ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် (Interpretation) ၊ ရည်ရွယ်ချက် (Purpose) ၊ တည်ဆောက်မှု(Construction) ၊ ရည်မှန်းချက် (Ambit) သို့မဟုတ် အကျိုးသက်ရောက်မှု (Effect) တို့နှင့် ပတ်သက်သည့်၊ ပေါ်ပေါက်လာသော၊ သက်ဆိုင်နေသော၊ ဆက်စပ်လျက်ရှိသော ဥပဒေကြောင်းခြင်းရာမေးခွန်းများကို ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ တရားလွှတ်တော်ချုပ်ကဖြစ်စေ၊ တရားရုံးတစ်ရုံးရုံးကဖြစ်စေ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံးကဖြစ်စေ ဗြိတိန်ရှိပရီဗီကောင်စီ၏တရားစီရင်ရေး ကော်မတီ(JCPC)ထံသို့ အယူခံမှုများ လွှဲအပ်ပိုင်ခွင့်မရှိပါ။

ထို့အပြင်	၁၉၉၀	ပြည့်နှစ်	တရားလွှတ်တော်ချုပ်
(ပရီဗီကောင်စီသို့အယူခံဝင်ခြင်းကိစ္စရပ်များ) အက်ဥပဒေ၏	ပုဒ်မ ၃ အရ	ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏	
ဗြိတိန်ရှိပရီဗီကောင်စီ၏	တရားစီရင်ရေး	ကော်မတီ(JCPC)သို့အယူခံဝင်ပိုင်ခွင့်မရှိဟု	
ဆူလ်တန်ဘုရင်က	နိုင်ငံတော်ပြန်တမ်းတွင်	သီးသန့်	အမိန့်ထုတ်ပြန်ကြေညာ၍
စည်းကမ်းသတ်မှတ်ထားသည့်	အကြောင်းကိစ္စရပ်များနှင့်	ဘရူနိုင်းဒါရူဆ	လမ်နိုင်ငံ၏ “The
Succession and Regency Proclamation	(1959)”	ပါ	ကိစ္စရပ်များကိုလည်း

⁴² Section 3 and 4, Supreme Court (Appeals to Privy Council) Act of Brunei Darussalam, 1990

မြတ်နိုးရိပ်စိုက်ကောင်စီ၏ တရားစီရင်ရေးကော်မတီ(JCPC)သို့ အယူခံမှုများ လွှဲအပ်ပိုင်ခွင့်မရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၅-၁ တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှုကိုခွင့်မပြုကြောင်းအတိအလင်းဖော်ပြထားခြင်း

(No Judicial Review)

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၈၄(ဂ)၏ အပိုဒ်ခွဲ ၁ အရ ဘရူနိုင်း ဒါရူဆလမ်နိုင်ငံတွင် တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနည်းလမ်းဖြင့်ကုစားပိုင်ခွင့် (The Remedy of Judicial Review)ကို ခွင့်မပြုကြောင်း အတိအလင်း ဖော်ပြပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။⁴³ ထို့ကြောင့် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံတွင် တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှု (Judicial Review) ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ကို တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍသို့ အခွင့်အာဏာအပ်နှင်းမထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)တွင် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်၍ အခန်းတစ်ခန်း သီးခြားမပါရှိပါသဖြင့်၊ တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနည်းလမ်းဖြင့် ကုစားပိုင်ခွင့် (The Remedy of Judicial Review)ကို ခွင့်မပြုကြောင်းအချက်ကို ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အခန်း ၆၊ အထွေထွေ (Miscellaneous) အခန်းအောက်တွင် သီးခြားခွဲခြား၍ ဖော်ပြပြဋ္ဌာန်းထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၄ (ဂ) ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၂ အရ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းချက်များ သို့မဟုတ် တည်ဆဲဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ သို့မဟုတ် အခြားနည်းဖြင့်ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ ဆူလ်တန်ဘုရင်ဖြစ်စေ ၊ ဆူလ်တန်ဘုရင်ကို ကိုယ်စားပြုသူဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ဆူလ်တန်ဘုရင်၏အခွင့်အာဏာအရဆောင်ရွက်သူဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ပြည်သူ့လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက် (Public Function) တစ်ရပ်ရပ်ကို ဆောင်ရွက်ရာတွင်ဖြစ်စေ ၎င်းတို့ကိုအပ်နှင်းထားသော အခွင့်အာဏာ (Power) တစ်ရပ်ရပ် သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့် (Authority) တစ်ရပ်ရပ် သို့မဟုတ် ဆင်ခြင်တုံတရား(Discretion) တစ်ရပ်ရပ်ကို ဆောင်ရွက်ရန် ငြင်းပယ်ခြင်း (Refusal) သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်ခြင်း(Omission)ကို အကြောင်းပြု၍ မည်သည့်တရားရုံးတွင်မှ တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှု (Judicial Review) အခွင့်အရေး မရှိကြောင်း တားမြစ်ထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

သို့ရာတွင် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၄(ဂ)၏ အပိုဒ်ခွဲ ၃ ၌ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၈၄ (ဂ) ပါ တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှု(Judicial Review)နှင့်ပတ်သက်၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၄ (ဂ) ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၃ အရ တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှု (Judicial Review) သဘောတရားတွင် -

⁴³ The remedy of judicial review is and shall not be available in Brunei Darussalam. (Article 84C. (1) of the Constitution of Brunei Darussalam (1959))

- (က) အာဏာပေးစာချွန်တော်အမိန့် (Prerogative Order of Mandamus)၊ တားမြစ်စေ စာချွန်တော်အမိန့် (Prerogative Order of Prohibition)၊ အမှုခေါ်စာချွန်တော်အမိန့် (Prerogative Order of Certiorari)တစ်မျိုးမျိုးကို လျှောက်ထားခြင်း၊
- (ခ) တားဝရမ်းကြေညာချက်နှင့်ပတ်သက်၍ တိုင်လျှောက်ခြင်း (Application for a Declaration or an Injunction)၊
- (ဂ) ရှေ့တော်သွင်းစာချွန်တော် (Writ of Habeas Corpus) လျှောက်ထားခြင်းနှင့်
- (ဃ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ သို့မဟုတ် တည်ဆဲဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ သို့မဟုတ် အခြားနည်းဖြင့်ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ ဆူလ်တန်ဘုရင် ဖြစ်စေ ၊ ဆူလ်တန်ဘုရင်ကိုကိုယ်စားပြုသူဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ဆူလ်တန်ဘုရင်၏ အခွင့်အာဏာအရဆောင်ရွက်သူဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ပြည်သူ့လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက် တစ်ရပ်ရပ်ကို ဆောင်ရွက်ရာတွင်ဖြစ်စေ ၊ ၎င်းတို့ကို အပ်နှင်းထားသော အခွင့်အာဏာ (Power)တစ်ရပ်ရပ် သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့် (Authority)တစ်ရပ်ရပ် သို့မဟုတ် ဆင်ခြင်တုံတရား(Discretion)တစ်ရပ်ရပ်ကို ဆောင်ရွက်ရန် ငြင်းပယ်ခြင်း (Refusal) သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်ခြင်း(Omission)ကိုအကြောင်းပြု၍ ပေါ်ပေါက်စေလျက် (သို့မဟုတ်) ဆက်စပ်စေလျက် အမှုအခင်းတစ်ရပ်ရပ်စွဲဆိုခြင်း သို့တည်းမဟုတ် တရားစွဲဆိုခြင်း တစ်မျိုးမျိုး၊ ထိုသို့တာဝန်ထမ်းဆောင်ရာတွင် ပြုမူဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း (Decision) ၊ ခွင့်ပြုချက်ပေးခြင်း (Grant) ၊ ရုပ်သိမ်းခြင်း (Revocation) သို့မဟုတ် ဆိုင်းငံ့ခြင်း(Suspension)တစ်ရပ်ရပ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပေါ်ပေါက်စေလျက် (သို့မဟုတ်) ဆက်စပ်စေလျက် အမှုအခင်းတစ်မျိုးမျိုးစွဲဆိုခြင်း သို့တည်းမဟုတ် တရားစွဲဆို ခြင်းတစ်မျိုးမျိုးတို့ ပါဝင်ပါသည်။

ထိုသို့ တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှု(Judicial Review)တွင် ပါဝင်သည်များကို ဆောင်ရွက်ရန်ကန့်သတ်ထားခြင်းသဘောမျိုးမဟုတ်ကြောင်း ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၈၄ (ဂ) ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၃ တွင် ခြွင်းချက်ဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၅၉)တွင် အာဏာပိုင်မေးစာချွန်တော် (Writ of Quo Warranto) သဘောတရားကိုမူ ဖော်ပြပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၌ စာချွန်တော် (Writ) နှင့် စာချွန်တော်အမိန့် (Prerogative Order)များ လျှောက်ထားခြင်းကို တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှု (Judicial Review)သဘောတရားအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ သို့ရာတွင် စာချွန်တော် (Writ) နှင့် စာချွန်တော်အမိန့် (Royal Prerogative Order)များ လျှောက်ထားခြင်းကို ဆောင်ရွက်ခွင့်မရှိဟု ကန့်သတ်ထားသည့် သဘောတရားမျိုးမဟုတ်ကြောင်း ခြွင်းချက်ပြုထားသော်လည်း မည်သူ့ထံသို့ မည်သို့အပ်ကာအပ်နှင်းထားသည်ကို ဖော်ပြပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။

ထို့အပြင် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၄ (ဂ) ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၄ အရ “ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ သို့မဟုတ် တည်ဆဲဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်ပါပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ သို့မဟုတ် အခြားနည်းဖြင့်ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ ၎င်းသို့ အပ်နှင်း

ထားသော အခွင့်အာဏာ (Power) တစ်ရပ်ရပ် သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့် (Authority) တစ်ရပ်ရပ် သို့မဟုတ် ဆင်ခြင်တုံတရား (Discretion) တစ်ရပ်ရပ်ကို ဆောင်ရွက်ရန် ငြင်းပယ်ခြင်း(Refusal) သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်ခြင်း(Omission)ကို အကြောင်းပြု၍သော်လည်းကောင်း ၊ ထိုသို့တာဝန်ထမ်းဆောင်ရာတွင် ပြုမူဆောင်ရွက်ချက်တစ်ရပ်ရပ် (any act)၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း (Decision)၊ ခွင့်ပြုချက်ပေးခြင်း(Grant)၊ ရုပ်သိမ်းခြင်း(Revocation) သို့မဟုတ် ဆိုင်းငံ့ခြင်း (Suspension) တစ်ရပ်ရပ်ကို အကြောင်းပြု၍ အကြောင်းပြချက်(Reason)တစ်ရပ်ရပ်ကိုပေးရန် ဆူလ်တန်ဘုရင်တွင် တာဝန်မရှိကြောင်း” ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

သို့သော်လည်း ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး ကဏ္ဍ ၃ ရပ်လုံးတွင် ဆူလ်တန်ဘုရင်တွင်သာ အာဏာအပ်နှင်းထား၍ ဆူလ်တန်ဘုရင်တွင်သာ Centralized Authority ရှိပြီး၊ ဆူလ်တန်ဘုရင်သည်သာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပုဒ်မများကို စိတ်ကြိုက်ပြင်ဆင်နိုင်ခြင်း၊ ရုပ်သိမ်းနိုင်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံတော်၏အရေးပေါ်ကာလအခြေအနေတွင်လည်း ဘုရင်၌ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါပုဒ်မများကို ရုပ်သိမ်းခြင်း၊ ဆိုင်းငံ့ခြင်းကိစ္စရပ်များ စိတ်ကြိုက်ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အခွင့်အာဏာကို ရရှိထားပြီး၊ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၄ (ဂ) ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၃ ပါ တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှု (Judicial Review) သဘောတရားပါကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့် မရှိဟု ကန့်သတ်ထားခြင်းသဘောတရားမဟုတ်ကြောင်း ခြွင်းချက်ပြု၍ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတွက်၊ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၈၄ (ဂ) ၏ အပိုဒ်ခွဲ ၃ ပါ တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှု (Judicial Review) သဘောတရားပါကိစ္စရပ်များကို ဆူလ်တန်ဘုရင်၏ သဘောဆန္ဒအပေါ်မူတည်၍ ဆောင်ရွက်ခွင့်အခွင့်အရေး ရရှိနိုင်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၆။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး (Interpretation Tribunal)

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၆ သည် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုပြင်ဆင်ခြင်း နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းအပိုင်းဖြစ်ပြီး၊ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၆ တွင် “အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး” (Interpretation Tribunal)နှင့်ပတ်သက်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များပါဝင်ပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၁၊ အပိုဒ် ၆ တွင် “ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရဖြစ်စေ၊ လိုအပ်ချက်အရဖြစ်စေ အခြားနည်းဖြင့်ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမပြုလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် အထွေထွေစကားရပ်များအက်ဥပဒေ (The Interpretation and General Clauses Act) ကို ရည်ညွှန်းကိုးကားရမည်ဖြစ်ပြီး၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့်အထွေထွေစကားရပ်များအက်ဥပဒေကို ဥပဒေများအားလုံးအပေါ် အနက်ဖွင့်ဆိုရာတွင် လိုက်နာသုံးစွဲရမည်”ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ လက်ရှိတည်ဆဲ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် အထွေထွေစကားရပ်များအက်ဥပဒေ (The Interpretation and General Clauses Act) သည် ၁၉၅၉ ခုနှစ် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် အထွေထွေစကားရပ်များအက်ဥပဒေဖြစ်ပါသည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့်အထွေထွေစကားရပ်များအက်ဥပဒေ(၁၉၅၉)သည် ဥပဒေတစ်ရပ်၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ၊

ဥပဒေတစ်ရပ်ကိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် ဥပဒေအဖြစ်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းတို့ကို စည်းကမ်း သတ်မှတ်သည့်အက်ဥပဒေ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းဥပဒေကို အကြိမ်ကြိမ်ပြင်ဆင်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် နောက်ဆုံးပြင်ဆင်ထားပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၆ (၁) အရ ဆူလ်တန်ဘုရင် သည် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ရပ်ရပ်နှင့်ပတ်သက်၍ အဓိပ္ပာယ် (Meaning) ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် (Interpretation) ၊ ရည်ရွယ်ချက် (Purpose) ၊ တည်ဆောက်မှု(Construction) ၊ ရည်မှန်းချက် (Ambit) သို့မဟုတ် အကျိုးသက်ရောက်မှု (Effect) တို့နှင့်ပတ်သက်သည့် ပေါ်ပေါက်လာသော၊ သက်ဆိုင်နေသော၊ ဆက်စပ်လျက်ရှိသော မည်သည့် ဥပဒေကြောင်းခြင်းရာမေးခွန်းမျိုးကိုမဆို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံးထံသို့ မေးမြန်းနိုင်ပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၆ (၂) အရ တရားရုံးတစ်ရုံးရုံး သည် အမှုများကို စစ်ဆေးရာတွင် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက် တစ်ရပ်ရပ်နှင့်ပတ်သက်၍ အဓိပ္ပာယ် (Meaning) ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် (Interpretation) ၊ ရည်ရွယ်ချက်(Purpose) ၊ တည်ဆောက်မှု(Construction)၊ နယ်ပယ်(Ambit) သို့မဟုတ် အကျိုး သက်ရောက်မှု(Effect)တို့နှင့် ပတ်သက်သည့် ပေါ်ပေါက်လာသော၊ သက်ဆိုင်နေသော၊ ဆက်စပ် လျက်ရှိသော ဥပဒေကြောင်းခြင်းရာမေးခွန်းများ မေးမြန်းရန်ပေါ်ပေါက်လာပါက ဆူလ်တန်ဘုရင် သည် အဆိုပါအမှုကို စစ်ဆေးနေသောတရားရုံးအား အဆိုပါအမှုကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး ထံသို့လွှဲအပ်ရန် ညွှန်ကြားရပါမည် (သို့မဟုတ်) အကယ်၍ အဆိုပါတရားရုံးက ဆူလ်တန် ဘုရင်ထံသို့ အဆိုပါအမှုနှင့်ပတ်သက်၍ မေးခွန်းကိုတင်သွင်းလွှာ (Submission) တစ်ရပ်ရပ်ဖြင့် တင်ပြလာခြင်း ဖြစ်ပါကလည်း ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် ယင်းတင်သွင်းလွှာကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံးထံသို့ လွှဲအပ်နိုင်ပါသည်။

သို့ရာတွင် တရားရုံးတစ်ရုံးရုံးသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံးက ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည့် ကိစ္စရပ်မျိုးကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံးထံ ထပ်မံတင်သွင်းပိုင်ခွင့်မရှိပါ။⁴⁴

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၆ (၃) အရ ဆူလ်တန်ဘုရင် သည် အထက်ပါအတိုင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံးသို့ လွှဲအပ်လိုခြင်းမရှိပါက၊ အခြားသော တရားရုံးတစ်ရုံးရုံးထံသို့လည်း ၎င်း၏ဆန္ဒအရ လွှဲအပ်နိုင်ပါသည်။ ဆူလ်တန်ဘုရင်က ထိုသို့ လွှဲအပ်ခြင်း ပြုသည့် တရားရုံးတစ်ရုံးရုံးသည် အဆိုပါကိစ္စရပ်ကို အမှုတွဲဖွင့်ပြီးဆုံးဖြတ်ပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၆ (၃) အရ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး၏ဆုံးဖြတ်ချက်ကို နိုင်ငံတော်ပြန်တမ်းတွင် ထုတ်ပြန်ကြေညာရပါမည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၆ (၆) အရ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး၏ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံး (All Persons) ကို စည်းနှောင်မှုရှိပြီး၊ မည်သည့် တရားရုံးတွင်မဆို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ပြန်လည်သုံးသပ် ပေးစေလိုမှု(Review) သို့မဟုတ် အယူခံမှု(Appeal)တင်သွင်းပိုင်ခွင့်မရှိပါ။

⁴⁴ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၈၆ (၂)

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၆ (၉) အရ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံးသည် ယခင်အမှုတစ်ခုတွင် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို နောက်အမှုတွင် မိမိ ကိုယ်တိုင်သာ လွှမ်းမိုးဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အာဏာရှိသည်။ ဤပုဒ်မအရ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို ရေးခုံရုံးသည် “Nature of Precedence” ကို လက်ခံကျင့်သုံးကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၆-၁ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၆(၇) အရ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် ဆိုရေးခုံရုံးကို ဥက္ကဋ္ဌအပါအဝင် အဖွဲ့ဝင် (၃) ဦးဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားပါ သည်-

- (၁) အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ (မည်သည့်နိုင်ငံမဆို)၏ အဆင့်မြင့်တရားစီရင်ရေးရာထူး၌ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ဖူးသူ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ (မည်သည့်နိုင်ငံမဆို)၏ ဥပဒေပညာရပ်နယ်ပယ်တွင် အနည်းဆုံး အနှစ် ၂၀ လုပ်ငန်း အတွေ့အကြုံရှိသူကိုရွေးချယ်ခန့်အပ်သည်။
- (၂) အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးကို နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ (မည်သည့်နိုင်ငံ မဆို)၏ ဥပဒေပညာရပ်နယ်ပယ်တွင် အနည်းဆုံး အနှစ် ၂၀ လုပ်ငန်း အတွေ့အကြုံ ရှိသူကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်သည်။
- (၃) အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး၏ ကျန်အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးကို အစွလာမ်ဘာသာရေးနှင့် အစွ လာမ်တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာနယ်ပယ်တွင် ကျွမ်းကျင်သူ (သို့မဟုတ်) အစွလာမ်ဥပဒေ ပညာနှင့် အစွလာမ်ဥပဒေသိပုံပညာတို့တွင် ကျွမ်းကျင်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ခန့်အပ်သည်။

အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး၏ ဥက္ကဋ္ဌ နှင့် အဖွဲ့ဝင်များကို ဆူလ်တန်ဘုရင်က ခန့်အပ်ပြီး ဥက္ကဋ္ဌနှင့်အဖွဲ့ဝင်များသည် ဆူလ်တန်ဘုရင်၏ အလိုဆန္ဒအရ ရာထူးတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရမည်။⁴⁵

ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)ပါ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံးထံသို့ လွှဲအပ်ရမည့်ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်စပ်လျဉ်းသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို အခါအားလျော်စွာ သတ်မှတ်ခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း သို့မဟုတ် ရုပ်သိမ်းခြင်း တို့ကို ပြုလုပ်နိုင်ပြီး၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး၏ ဥက္ကဋ္ဌနှင့် အဖွဲ့ဝင်များကို ချီးမြှင့်သည့်ငွေကို ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတော်ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေ (Consolidated Fund)မှ ကျခံ၍ သုံးစွဲရ ပါမည်။⁴⁶

၇။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုပြင်ဆင်ခြင်း

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၆ သည် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့်အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းအပိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၅ (၁) အရ ဆူလ်တန်ဘုရင် သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်

⁴⁵ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၈၆ (၇)

⁴⁶ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၈၆ (၈)

ခြင်း သို့မဟုတ် ရုပ်သိမ်းခြင်းကို ပြုနိုင်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အခြားနည်းလမ်းဖြင့် ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်း သို့မဟုတ် ရုပ်သိမ်းခြင်း ပြု၍မရပါ။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၅ (၂) အရ ဆူလ်တန်ဘုရင် သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်း သို့မဟုတ် ရုပ်သိမ်းခြင်း ပြုလုပ်ရာတွင် ပရီဗီကောင်စီနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဘုရင်က ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်း သို့မဟုတ် ရုပ်သိမ်းခြင်းပြုလုပ်ရာတွင် ပရီဗီကောင်စီ၏အကြံပြုချက်ကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်ဟု ကန့်သတ်ချက်မထားရှိပါ။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၅ (၃) အရ ဆူလ်တန်ဘုရင် သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ပြင်ဆင်ရန် သို့မဟုတ် ရုပ်သိမ်းရန် အတွက် ကြေညာချက်မူကြမ်းတစ်ရပ်ကို ဥပဒေပြုရေးကောင်စီသို့ ကြိုတင်အသိပေးထားခြင်း မရှိပါက ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်၍ မရပါ။ ကြေညာချက်မူကြမ်းကို ဥပဒေပြုရေးကောင်စီသို့ ကြိုတင်၍ အသိပေးထားပြီးဖြစ်ရပါမည်။

ဘုရင်က ထိုသို့ ကြေညာချက်မူကြမ်းတစ်ရပ်ကိုပေးပို့ပြီးနောက် ဥပဒေပြုရေးကောင်စီက ၁၄ ရက်အတွင်း ပြင်ဆင်လိုသည့်အချက်များကို ဘုရင်ထံ ပြန်လည်အဆိုပြုခြင်းမရှိပါက ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် ကြေညာချက်မူကြမ်းကို အတည်ပြု၍ ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်နိုင်ပါသည်။ ၁၄ ရက်အတွင်း ဥပဒေပြုရေးကောင်စီက ပြင်ဆင်လိုသည့်ချက်များကို အဆိုပြုတင်ပြလာပါက၊ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏ဥက္ကဋ္ဌသည် ထိုသို့အဆိုပြုတင်ပြသည့်နေ့မှစ၍ ၁၄ ရက်အတွင်း ဆူလ်တန်ဘုရင်ထံသို့ ပြင်ဆင်ချက်များပြုလုပ်လိုကြောင်း အဆိုပြုထားခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် အစီရင်ခံစာတစ်စောင်ကို အကြောင်းပြချက်များနှင့်အတူ ပူးတွဲ၍ ဘုရင်ထံတင်ပြရမည်ဖြစ်ပါသည်။⁴⁷

ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် ဥပဒေပြုရေးကောင်စီ၏ဥက္ကဋ္ဌက ပေးပို့လာသည့် အစီရင်ခံစာကို ဖတ်ရှုသုံးသပ်ပြီးနောက်၊ ဥပဒေပြုရေးကောင်စီက အဆိုပြုတင်ပြလာသည့်အတိုင်းဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ဆူလ်တန်ဘုရင်က မိမိလျော်ကန်သင့်မြတ်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆသည့်အတိုင်းဖြစ်စေ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ပြင်ဆင်ရန် သို့မဟုတ် ရုပ်သိမ်းရန်အတွက် ကြေညာချက် ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။

၈။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ပြန်လည်ပုံနှိပ်ခြင်း

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၈၇ (၁) အရ ဆူလ်တန်ဘုရင် သည် ရှေ့နေချုပ် (Attorney General) အား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို (up-to-date reprint) ခေတ်ကာလနှင့်လျော်ညီစွာ ပြန်လည်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန် အခါအားလျော်စွာ အခွင့်အာဏာပေးအပ်နိုင်သည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၈၇ (၁) အရ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြန်လည်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ မည်သည့်တရားရုံးတွင်

⁴⁷ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၊ အပိုဒ် ၈၅ (၄)

မဆို မေးခွန်းထုတ်ပိုင်ခွင့်မရှိဘဲ၊ မည်သို့သောရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြန်လည်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း ဖြစ်စေ ကာမူ၊ ယခင်ကပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ခြင်းကို နောက်ဆုံးပြန်လည်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းက လွှမ်းမိုးသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၈၇ (၃) အရ အထက်ပါအတိုင်း ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြန်လည်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာ တွင် ရှေ့နေချုပ်သည် ဥပဒေပြင်ဆင်ရေးအက်ဥပဒေ (Law Revision Act) က ၎င်းသို့ အပ်နှင်း ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အာဏာများကို ရရှိသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေပြင်ဆင်ရေးအက်ဥပဒေ (Law Revision Act) ကို ၁၉၈၃ ခုနှစ်တွင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် နောက်ဆုံးအကြိမ်ပြင်ဆင်ထားပါသည်။⁴⁸

နိဂုံး

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံသည် တစ်ပြည်ထောင်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသည့်နိုင်ငံ (Unitary State) ဖြစ်ပြီး⁴⁹ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ် ရေး၊ ဥပဒေပြုရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ ၃ ရပ်လုံးတွင် ဆူလ်တန်ဘုရင်တွင်သာ အာဏာအပ်နှင်း ထား၍ ဆူလ်တန်ဘုရင်တွင်သာ Centralized Authority ရှိပါသည်။⁵⁰ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)အရ ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတော် ဘာသာဖြစ်သော အစ္စလာမ်ဘာသာရေး၏ ဘာသာရေးအကြီးအကဲလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံတွင် ဆူလ်တန်ဘုရင်က ၁၉၆၂ ခုနှစ်၌ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ နိုင်ငံ၏အရေးပေါ်အခြေအနေ (state of emergency) ကို ကြေညာပြီးနောက် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ် နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ်အချို့ကို ဆိုင်းငံ့ (suspend) ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၈၄ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၆ ခုနှစ် တို့တွင်လည်း ဆူလ်တန်ဘုရင်က ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၅၉)၏ အပိုဒ်အချို့ကို ဆိုင်းငံ့(suspend)ခဲ့ပါသည်။⁵¹ ထိုသို့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဥပဒေ၏ ပုဒ်မများကို ဆိုင်းငံ့(suspend)ရာတွင် ဆူလ်တန်ဘုရင်က ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၈၃ (၃) အရ အမိန့်(Order) ထုတ်ပြန်၍ ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံတွင် ဆူလ်တန်ဘုရင်က ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ်များကို နိုင်ငံ၏အရေးပေါ်အခြေအနေတွင် အမိန့် ထုတ်ပြန်၍ ဆိုင်းငံ့နိုင်သည့်အချက်မှာ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ထူးခြား သည့်အချက်ဖြစ်ပါသည်။

⁴⁸ https://www.agc.gov.bn/AGC%20Images/LAWS/ACT_PDF/cap1.pdf
⁴⁹ <https://www.fao.org/faolex/results/details/en/c/LEX-FAOC134218/>
⁵⁰ <https://www.fao.org/faolex/results/details/en/c/LEX-FAOC134218/>
⁵¹ <https://www.indexmundi.com/factbook/compare/malaysia.brunei>

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံသည် ဘုရင်စနစ်ကို ကျင့်သုံးသော်လည်း အိမ်နီးချင်းမလေးရှားနိုင်ငံကဲ့သို့ Constitutional Monarchy မဟုတ်ဘဲ Absolute Monarchy ကို ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံသည် အိမ်နီးချင်းမလေးရှားနိုင်ငံကဲ့သို့ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ် (Parliamentary Democracy)ကို ကျင့်သုံးခြင်းမဟုတ်သဖြင့် အာဏာ ၃ ရပ်ကို ခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်း (Separation of Powers) မရှိပါ။⁵² ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံအပါအဝင် Absolute Monarchy ကို ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံများမှာ အနည်းငယ်သာရှိပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၂ (၁) အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ တရားဝင်ရုံးသုံးဘာသာစကားမှာ မလေးဘာသာစကားဖြစ်သော်လည်း၊ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံတရားလွှတ်တော်ချုပ်အက်ဥပဒေ(၁၉၆၃)၏ ပုဒ်မ ၅ (က) အရ အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို တရားရုံးတွင်အသုံးပြုသည့် တရားရုံးသုံးဘာသာစကားအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၂၁၆ တွင် “မြန်မာဘာသာသည် ရုံးသုံးဘာသာဖြစ်ရမည်၊ သို့ရာတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာကိုလည်း သုံးခွင့်ပြုနိုင်သည်” ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၁၉၇၄ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁၉၈ တွင် “နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း အထက်အောက် အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ရာ၌ လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့အစည်းအချင်းချင်း အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ရာ၌လည်းကောင်း တညီတညွတ်တည်းဖြစ်စေရန်နှင့် အယူအဆမကွဲစေဘဲ ရှင်းလင်းလွယ်ကူစေရန် ရုံးသုံးစာအဖြစ် မြန်မာစာကို အသုံးပြုရမည်၊ လိုအပ်လျှင် သက်ဆိုင်ရာတိုင်းရင်းသားစာကိုလည်း အသုံးပြုနိုင်သည်” ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

၁၉၇၄ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ၏ ပုဒ်မ ၁၀၂တွင် “တရားစီရင်ရာတွင် မြန်မာစာကို အသုံးပြုရမည်၊ လိုအပ်ပါက သက်ဆိုင်ရာတိုင်းရင်းသားစာကို အသုံးပြုနိုင်သည်၊ လိုအပ်လျှင် စကားပြန်များရရှိစေရန် စီစဉ်ပေးရမည်” ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၄၅၀ တွင် “မြန်မာစာသည် ရုံးသုံးစာဖြစ်သည်” ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် ပြန်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေအရ မြန်မာဘာသာအပြင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာကိုလည်း ရုံးသုံးဘာသာစကားအဖြစ် သုံးစွဲခဲ့ဖူးပြီး၊ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ မြန်မာဘာသာနှင့် တိုင်းရင်းသားစာကို ရုံးသုံးဘာသာစကားအဖြစ်သုံးစွဲခဲ့ကာ၊ လက်ရှိ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ မြန်မာဘာသာကိုသာ ရုံးသုံးဘာသာစကားအဖြစ် အသုံးပြုလျက်ရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၆ (၁) အရ ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ရပ်ရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ အဓိပ္ပာယ် (Meaning) နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် (Interpretation) နှစ်မျိုးလုံးနှင့် ပတ်သက်

⁵² <https://www.parlimen.gov.my/pengenal-an.html?&uweb=p&view=23&lang=en>

သည့် မည်သည့်မေးခွန်းမျိုးကိုမဆို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံးထံသို့ မေးမြန်းနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၂၀၀၈) ၏ ပုဒ်မ ၃၂၂(က) တွင် “ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း” ဟု နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံး၏ လုပ်ငန်းတာဝန်တစ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ ထူးခြားချက်မှာ အပိုဒ် ၈၇ (၁) အရ ဆူလ်တန်ဘုရင်သည် ရှေ့နေချုပ် (Attorney General) အား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို (up-to-date reprint) ခေတ်နှင့်လျော်ညီအောင်ပြန်လည်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန် အခါအားလျော်စွာ အခွင့်အာဏာပေးအပ်နိုင်ပါသည်။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)၏ အပိုဒ် ၈၇ (၃) အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြန်လည်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းလုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ရှေ့နေချုပ်သည် ဥပဒေပြင်ဆင်ရေးအက်ဥပဒေ(Law Revision Act)က ၎င်းသို့ အပ်နှင်းပေးအပ်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အခွင့်အာဏာများကိုရရှိပါသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)ကဲ့သို့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက် သီးခြားမပါဝင်ပါ။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁၂ (တ) နှင့် ပုဒ်မ ၃၅ အရလည်းကောင်း၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်နည်းဥပဒေများ၏ နည်းဥပဒေ ၁၇၁ (ဆ) အရလည်းကောင်း နှစ်အလိုက်ဥပဒေစာအုပ်၊ နည်းဥပဒေစာအုပ်၊ ဘာသာပြန်ဥပဒေစာအုပ်၊ ဥပဒေလက်စွဲ၊ ဥပဒေရည်ညွှန်းစာစောင်၊ ဥပဒေပညာဂျာနယ်နှင့် အခြားဥပဒေစာအုပ်စာတမ်းများကို ပြုစုထုတ်ဝေခြင်း၊ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ဖြန့်ချိခြင်းနှင့်ရောင်းချခြင်းကို ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံး၏ လုပ်ငန်းတာဝန်တစ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)တွင် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ သီးသန့်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များမပါဝင်ပါ။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)တွင် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍနှင့် ပတ်သက်၍ လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်နှင့် ပတ်သက်၍လည်းကောင်း အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိသော်လည်း၊ တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှု (Judicial Review)ကို မည်သည့်တရားရုံးကမှ ကျင့်သုံးခွင့်မရှိကြောင်းကို အတိအလင်းဖော်ပြထားပြီး၊ တရားစီရင်ရေးပြန်လည်သုံးသပ်မှု(Judicial Review)သဘောတရားတွင် ပါဝင်သည်ဟု အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို၍ Royal Prerogative Orders နှင့် Writs များကို ဘုရင်ထံအပ်နှင်းထားပြီး ဘုရင်က Delegate လုပ်ခွင့် ရှိပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)တွင် နိုင်ငံတော်၏ တရားဝင်ဘာသာရေး ဖြစ်သော အစ္စလာမ်ဘာသာရေးကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်ပြီး အခန်းတစ်ခန်းသီးသန့်ခွဲခြား၍ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)တွင် ဥပဒေပြုဇယား ပါဝင်ခြင်းမရှိပါ။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံတွင် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပေးသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံးကို ဘုရင်ကတည်ထောင်နိုင်သော်လည်း ယင်းအနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး၏ ဥက္ကဋ္ဌနှင့် အဖွဲ့ဝင်များကို ဆူလ်တန်ဘုရင်က စိတ်ကြိုက်ခန့်အပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ အခြားကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးတရားရုံးများ၊ ခုံရုံးများ၊ ကောင်စီများနှင့် သဘောသဘာဝ မတူညီပါ။ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)အရ ဆူလ်တန်ဘုရင်က ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံအနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံးထံ မလွဲအပ်ဘဲ၊ ၎င်းသဘောဆန္ဒရှိသည့် တရားရုံးတစ်ရုံးရုံးထံသို့လွှဲအပ်၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာမေးခွန်းများ မေးမြန်းနိုင်ပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉)အရ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပေးနိုင်သည့်အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံးကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်နိုင်သည့်အချက် ပါဝင်သော်လည်း ယခုအချိန်ထိ ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံတွင် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံးကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည်မျိုး မရှိသေးကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၅၉) ၏ အပိုဒ် ၈၆ (၆) အရ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး၏ဆုံးဖြတ်ချက် (Decision) သည် ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံး (All Persons) ကို စည်းနှောင်မှုရှိသည်ဟုဖော်ပြထားသည့်အတွက် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရေးခုံရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် လူပုဂ္ဂိုလ် (Natural Person) အားလုံးကိုသာမက၊ ဥပဒေအရအသိအမှတ်ပြုထားသည့်ပုဂ္ဂိုလ် (Legal Person) အားလုံးကိုပါ စည်းနှောင်မှုရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့်သုံးသပ်ရပါလျှင် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် ပေါ်ပေါက်လာသောနိုင်ငံများအနက် လွတ်လပ်သောအချုပ်အခြာအာဏာ အပြည့်အဝရှိသည့် “Independent Sovereign Constitutional Monarchy State” တစ်ခုဖြစ်သော်လည်း “Absolute Monarchy State”ကိုကျင့်သုံးသည့်နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်းနှင့် ခေတ်သစ်ဒီမိုကရေစီဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူဝါဒခေါ် “Modern Democratic Constitutionalism”ကို မကျင့်သုံးဘဲ၊ အချုပ်အခြာအာဏာသည် ဘုရင်ထံ၌ လုံးဝနီးပါး အခြေခံဥပဒေဖြင့်အပ်နှင်းထားသော နိုင်ငံပုံစံအဖြစ် တည်ထောင်ထားသည်ဟု အခြေခံဥပဒေဘာသာရပ်ရှုထောင့်မှသုံးသပ်၍ နိဂုံးချုပ်အပ်ပါသည်။

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

- ❖ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအဘိဓာန်အတွဲ - ၂၊ ထုတ်ဝေသူ-နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံး၊ ရုံးအမှတ်-၅၄၊ နေပြည်တော်၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်
- ❖ **Constitution** of Brunei Darussalam (1959)
- ❖ **Supreme Court Act** of Brunei Darussalam (1963)
- ❖ **Supreme Court (Appeals to Privy Council) Act** of Brunei Darussalam (1990)
- ❖ <https://en.wikipedia.org/wiki/Brunei#Notes>
- ❖ <https://thecommonwealth.org/our-member-countries>
- ❖ https://www.agc.gov.bn/AGC%20Images/LAWS/ACT_PDF/cap1.pdf
- ❖ <https://www.ajis.org/index.php/ajiss/article/view/1948>
- ❖ <https://www.eyeonasia.gov.sg/asean-countries/know/overview-of-asean-countries/brunei-a-country-profile/>
- ❖ <https://www.fao.org/faolex/results/details/en/c/LEX-FAOC134218/>
- ❖ <https://www.indexmundi.com/factbook/compare/malaysia.brunei>
- ❖ <https://www.information.gov.bn/SitePages/About%20Brunei%20Darussalam.aspx>
- ❖ <https://www.information.gov.bn/SitePages/Vision%20and%20Mission.aspx>
- ❖ <https://www.mofa.gov.mm/diplomatic-relations-with-myanmar/>
- ❖ <https://www.nationsonline.org/oneworld/map/brunei-political-map.htm>

- ❖ <https://www.parlimen.gov.my/pengenalan.html?&uweb=p&view=23&lang=en>
- ❖ https://www.tripadvisor.com/ShowUserReviews-g293938-d19100479-r721517548-The_1959_Brunei_Constitution_Gallery_Bandar_Seri_Begawan_Brunei_Muara_District.html#photos;aggregationId=101&albumid=101&filter=7&ff=434332206